

COM FER LECTORS DE POESIA EN SECUNDÀRIA

Anna Ballester Marco

Fundació Bromera per al Foment de la Lectura

Les classes de Llengua i Literatura en Secundària són un repte apassionant per al professorat, a causa de la dificultat que suposa motivar l'alumnat i desenvolupar la seua sensibilitat envers el món de les paraules i de la cultura. L'adolescència és una etapa difícil on es viu en un desconcert total. Als adolescents res els importa més que el seu món, i sentir-se acceptats i integrats en el seu grup d'amistats. Nosaltres tenim el deure d'ampliar-los la mirada al món, i la lectura contribueix a enriquir eixa mirada, així com a millorar l'expressió i comunicació dels seus sentiments, les seues idees, els seus desitjos o les seues angoixes. Això els farà augmentar l'autoestima, millorar les seues habilitats socials i incrementar les ganes de seguir aprenent.

1. PER A QUÈ FER LECTORS DE POESIA?

Un dia, en plantejar la pregunta: poesia, per a què? La resposta va ser generar una reflexió mitjançant una sèrie de noves preguntes: per a què contemplar una nit de lluna plena? per a què delitar-se escoltant música?, per a què passejar a la vora de la mar?... Doncs per a gaudir del moment, per a emocionar-nos, per plaer! Perquè els textos poètics ens descobreixen un altra forma d'utilitzar el llenguatge, amb infinites possibilitats, vinculada al joc amb les paraules, que pot sorgir de l'imprevist, de la realitat, però també de l'absurd i del humor.

Perquè tenim clar que la poesia és indispensable per al desenvolupament intel·lectual i afectiu. És un mitjà per combatre la monotonia a les aules i facilita una relació estimulante entre el professorat i l'alumnat.

Miquel Descot² diu que, en una societat en la qual s'ha volgut oblidar que «una paraula val més que mil imatges», la tasca de recuperar

---

² Paraules pronunciades durant la ponència «La poesia per a infants i joves», dins el Diploma en Cultura, Lectura i Literatura per a Infants i Joves (curs 2005-2006): http://web.ua.es/iifv/Lectura_Infants.pdf.

la sensibilitat per allò que des dels fonaments ens fa persones més humanes no és cap insignificància... «En el temps que ens ha tocat viure, on tanta falta fan les paraules per dialogar i per estimar, descuidar el llenguatge poètic per als xiquets és quasi una immoralitat».

2. COM PLANTEJAR LES ACTIVITATS DEL TALLER DE POESIA?

Tenim el convenciment que la dinàmica de treball que emprem serà fonamental per aconseguir o no el nostre objectiu de fer lectors de poesia. Per tant, és important familiaritzar el nostre alumnat amb la poesia mitjançant activitats lúdiques i engrescadores.

El plantejament dels nostres tallers girarà al voltant de dos eixos fonamentals: *el joc i la imaginació*. Sugerirem propostes de treball per estimular el desenvolupament de la imaginació com un aprenentatge en el qual les paraules aportaran la força creativa i lúdica de la seua màgia; perquè les paraules són màgiques, són capaços d'emocionar i despertar els més diversos sentiments. Segurament, només en el llenguatge poètic es pot aconseguir que les coses i les paraules que les designen deixen de ser objectes rígids. Rodari (1977) plantejava la imaginació també com a capacitat de reelaboració. La necessitat de descobrir els mecanismes de la imaginació fantàstica i les tècniques capaces d'inventar meravelles, el portaren a escriure una *Gramàtica de la Fantasia*, on es defensa el joc com un pilar fonamental de la Pedagogia activa. En la capacitat de combinar els elements més inesperats és on cal buscar la força poètica de les seues tècniques.

La imaginació és imprescindible per a qualsevol activitat creadora i és a través d'aquesta capacitat que les persones poden transformar la seua realitat quotidiana mitjançant el joc i les emocions.

Gabriel Janer Manila (1986) afirma que la imaginació no és un do, sinó una conquesta quotidiana, i això implica una concepció lúdica de l'existència. El joc és un motor de dinamització de les relacions humanes, per això està a la base d'una pedagogia estimulante, la qual malauradament està massa absent als nostres centres educatius.

Existeix una profunda relació entre la fantasia i la realitat, entre l'activitat de la imaginació i la vida de cada dia. Per a Vigotskii (1982) aquesta relació és d'una necessitat vital. Assegura que la imaginació és el

resultat de la reelaboració de l'experiència. Per tant, l'activitat creadora de la imaginació està subordinada a la riquesa i a la varietat de l'experiència de cadascú. D'ací deriva la importància d'ampliar i enriquir l'experiència dels xiquets i xiquetes si volem proporcionar-los una base sòlida per a la seua creativitat, perquè ningú no és capaç de posar en funcionament la imaginació al marge de les circumstàncies que li ha tocat viure. La imaginació és una activitat individual que camina per les sendes del joc, i el joc és llibertat i invenció, fantasia i disciplina, al mateix temps. En conseqüència, cal reivindicar una pedagogia de la imaginació perquè, com afirma Gabríel Janer Manila, l'escriptura i la lectura reclamen l'acció permanent de la imaginació.

Des dels primers anys de vida, els xiquets i xiquetes se senten fascinats pel joc amb les paraules. El seu ritme i la seua musicalitat els fan sentir que la llengua és lliure i dinàmica. Nosaltres, amb els tallers de poesia, intentem recuperar eixe poder de fascinació del joc amb les paraules i les emocions per seduir el nostre alumnat de secundària.

Ens proposem facilitar experiències gratificants per tal d'ajudar a descobrir el gust per la lectura, el plaer de l'escriptura i el gaudi de la dramatització de textos poètics. Les activitats que proposem estan basades en el llibre de Ballester (2013).

2.1 APRENENTS DE RAPSODES. ACTIVITATS DE LECTURA EN VEU ALTA

L'objectiu d'aquestes activitats és perfeccionar l'oralitat, la lectura en veu alta i el recitat de poemes, perquè és la millor manera de transmetre el ritme i la musicalitat de les paraules. La lectura és una de les competències lingüístiques que cal perfeccionar en totes les etapes educatives, perquè està a la base de tots els aprenentatges. Al nostre taller començarem proposant-ne dues activitats:

2.1.1 VERSOS DE CARA A LA PARET

Els adolescents, de manera especial, tenen horror a fer el ridícul i a enfrontar-se en solitari a un públic, encara que siguen els seus companys de classe. Per això, aquesta activitat es planteja en grup. La finalitat és perdre la vergonya a llegir en públic i perfeccionar la tècnica de la lectura

en veu alta: millorar la vocalització, la projecció de la veu i l'entonació correcta.

La descripció de l'activitat és la següent. Es repartirà a tot el grup el mateix poema i començaran fent una lectura individual silenciosa i simultània. Així es facilitarà la comprensió del text. Després, la persona que coordina l'activitat realitzarà la lectura en veu alta, per servir de model d'una lectura expressiva. Explicarà la importància de la respiració i de la postura corporal per a millorar la projecció de la veu (el text ha d'estar a l'altura dels ulls per a no inclinar el cap). Finalment, donarà les pautes per interpretar de manera adequada els signes de puntuació i descobrir la importància de les pauses i l'entonació.

A continuació, farem dos grups i cada un es posarà de cara a la paret enfrontada a la de l'altre grup, a una distància aproximada d'un metre. Quan es done la senyal, totes les persones del grup A començaran a llegir alhora seguint les pautes indicades, mentre que les del grup B escoltaran sense mirar el text, per comprovar si s'escolta correctament. Després, seran les persones del grup B les que llegiran de cara a la paret i les persones del grup A les que escoltaran. Així s'adonaran de la importància de projectar la veu per tal d'omplir la sala de sonoritat i poesia.

Per a realitzar aquesta activitat podem llegir un fragment del poema «La paraula», de M. Carme Arnau (2009)

La paraula és la llum de l'alba
que obri mans i braços sobre l'horitzó
dels navegants,
la tendresa que s'escampa
pels llavis
i ens condueix per itineraris
d'allunyats abismes.

És l'esperança que creix
en una abraçada profunda,
ara que ens reconeixem
nits d'obscuritat.

2.1.2 VERSOS MOLT SENTITS

En aquesta activitat de lectura en veu alta, els objectius són: aconseguir o millorar la lectura expressiva, facilitar la memorització del text, desenvolupar l'expressió corporal, ajudar a descobrir matisos diferents en un mateix text i fomentar el treball en equip.

La descripció de l'activitat és la següent. Repartirem el poema a tots els alumnes per poder llegir-lo individualment i facilitar la comprensió lectora. Si sorgeixen dubtes de vocabulari, s'aclariran i a continuació formarem equips de tres o quatre persones.

Prèviament, haurem preparat uns sobres amb papers reciclats. La quantitat de sobres ha de ser superior al nombre de grups, per a donar la possibilitat de triar-ne un a cada grup. Dins de cada sobre hi haurà una targeta amb una consigna escrita que farà referència a un sentiment, com per exemple: amb tristor, amb molta alegria, amb menyspreu, amb arrogància, amb pena, amb timidesa, amb por, amb indignació, etc.

Cada grup haurà de preparar la lectura col·lectiva del poema segons indique la targeta que han triat però, siga el sentiment que siga, l'han d'expressar amb el to de veu adequat i també amb l'expressió corporal i gestual més adients.

Donarem cinc minuts perquè cada grup assage la preparació de la seua lectura. Després d'escoltar la lectura de cada grup, els oients són els que han de tractar d'endevinar què és el que deia la targeta del grup que ha llegit. Evidentment, quan tots els grups han acabat de llegir el poema o un fragment, i l'han escoltat des del ressò de diferents sentiments, els resulta tan familiar el text que pràcticament el tenen memoritzat.

En aquesta activitat utilitzarem un fragment del poema «Estendré aquesta nit...» d'Anna Montero (1983)

Estendré aquesta nit
al balcó roba i estels.
La lluna
eixugarà somnis.
La roba,
se l'emportarà el vent.
Amb teixit i teranyines
brodaré somnis i anhels.

2.2 EL JOC DE L'ESCRITURA

El nostre propòsit és ajudar a descobrir que l'acte d'escriure es pot convertir en un plaer, en una activitat divertida, en una oportunitat de jugar amb el ritme i la sonoritat de les paraules, sempre que es tinga la llibertat per poder expressar-se. Per això, caldrà crear les condicions necessàries per evitar obstacles i facilitar el camí, oferint models a seguir o utilitzant elements, com la rima i el ritme, per animar-los a iniciar el viatge cap a l'escriptura poètica.

La primera activitat que proposarem partirà de paraules monosíl·labes. Intentarem fer composicions a la manera de «Tirallongues de monosíl·labs», de Pere Quart, inclòs en l'obra **Circumstàncies** (1968).

2.2.1 SÍ... NO... QUÈ SÉ JO!

En aquesta activitat, els donarem la possibilitat de descobrir la importància del ritme en els textos poètics, quan juguem amb les paraules, i d'adonar-se de la quantitat de paraules monosíl·labes que tenim en la nostra llengua. També és important que siguem conscients de l'avantatge de treballar en parelles o en xicotet grup, perquè s'enriqueix el treball individual.

La descripció de l'activitat és la següent. Per tal de motivar l'alumnat, plantejarem un joc mitjançant una pluja d'idees on lliurement hauran de dir en veu alta paraules monosíl·labes. Comprovarem que n'hi ha moltes. Després repartirem l'alumnat en quatre grups perquè volem jugar amb quatre temes.

Prèviament hauréu preparat quatre sobres on hi haurà una targeta amb el nom del tema sobre el qual hauran d'escriure. Seran: el cos humà; ecologia i natura; l'amor i gastronomia (menjar i beure).

Un representant de cada grup triarà un dels sobres. Una vegada que cada grup té el seu tema assignat, si és massa nombrós, farem subgrups de dos o tres persones, i escriuran sobre el mateix tema. Han de començar amb una pluja d'idees: escriuran totes les paraules que els vinguen al cap. Després, podran afegir exclamacions, onomatopeies, articles, preposicions, etc. Han de procurar que apareguen paraules amb diferents categories gramaticals: substantius, verbs, i adjectius. Tot

seguit, escriuran frases i estrofes amb algunes de les paraules que tenen per acabar conformant el poema. A continuació, transcrivim uns poemes fets per alumnes de 2n de la ESO, el primer sobre la natura i el segon sobre gastronomia.

Tot és viu.
El cel és blau,
el mar és verd
i el camp és viu.
Al cel hi ha llum,
al mar hi ha peix,
al sol hi ha groc,
i al camp hi ha flors.
Tot és gran i nét
i jo tinc goig.
Com res no és
ni gris, ni brut,
jo no sóc trist.
E. C.

Què vols?
—Tinc fam!
—Què vols,
carn o peix?
—Ai, no ho sé.
—Vols un poc
de pa?
—No. Tinc set.
—Vols llet o té?
—Vull un suc.
—I què més?
—Un flam
ben dolç!
—Mmm, què bo!
R. N.

2.2.2 FANTASIES EN VERS

Amb aquesta activitat es tracta de jugar amb paraules que rimen, desenvolupar la imaginació, propiciar la reflexió i facilitar l'expressió de sentiments, desitjos, somnis o fantasies.

La descripció de l'activitat és la següent. Per tal de motivar-los a realitzar l'activitat, plantejarem una primera part en gran grup. Direm que anem a dedicar un temps a fantasiejar en veu alta. Separarem en dos grups els alumnes: el grup A i el grup B. Al primer grup li correspondrà començar: cada alumne, de forma voluntària, verbalitzarà què li agradaria ser, i els alumnes del segon grup suggeriran la continuació, és a dir, per a què. La condició és que la segona frase ha de rimar amb la primera per formar un rodolí.

En proposem un exemple. Si una alumna diu: «M'agradria ser una fada...» Els membres del segon grup podrien verbalitzar una pluja d'idees com: «... i donar-te una abraçada, per llevar-te la cara de fava, per gaudir una nit estrellada, i quedar-me de la lluna penjada, etc.» Aleshores, la

persona que ha proposat el primer vers, tria la proposta que més li agrada per completar el seu rodolí.

A continuació, passarem a la part individual i escrita. Cadascú ha de pensar què li agradaria ser i per a què, si per un moment, li donaren la possibilitat de transformar-se en alguna cosa diferent. Escriurà el primer vers i després haurà d'escriure diverses alternatives per a respondre la segona part (per a què?) —tal com havien fet oralment— per a, finalment, triar-ne la més original o humorística. Algunes produccions d'alumnat de secundària són:

Jo voldria ser una bruixa
per convertir-te en maduixa.

Jo voldria ser premi de loteria
per repartir a tots molta alegria.

Jo voldria ser mariner
i conèixer el món sencer.

2.2.3 A LA MANERA DELS POETES

L'objectiu que ens plantejem en aquesta activitat és observar la forma que tenen els poetes d'utilitzar les paraules i les seues categories gramaticals, els recursos estilístics, les metàfores o comparacions, i donar-los la possibilitat als nostres alumnes de recrear diferents composicions poètiques. És a dir, presentar-los els nostres poetes com a models d'escriptura per no partir d'un simple i angoixant foli en blanc.

La descripció de l'activitat és la següent. Abans de començar haurérem de preparar el material. Una vegada hem seleccionat el poema adient al nivell educatiu i característiques de l'alumnat, farem tantes fotocòpies com alumnes tenim i les repartirem. Després, s'agruparan per parelles i donarem la consigna d'imitar l'estructura del poema i canviar tan sols els noms, verbs i/o adjectius. A poc a poc, a mesura que vagen familiaritzant-se amb aquest tipus d'activitat, podem donar-los la llibertat de fer les propostes o els canvis que consideren necessaris per a re-crear el poema.

La programació periòdica d'aquest tipus d'activitat permet conèixer poetes diferents i descobrir les diverses temàtiques, estils i concepcions del món que hi poden haver.

Transcrivim a continuació un poema de Marc Granell i la recreació que en va fer un grup d'alumnes d'ESO.

Dona'm, amor, la mà.
Cadascú amb la seua memòria obrint-li venes,
fem camí.
cadascú amb els seus jardins i la seua tristesa,
fem camí.
Cadascú amb la seua por menjant-li les pupil·les,
fem camí.
cadascú amb la seua nit i la seua ràbia,
fem camí.
cadascú amb la seua alegria de ser amb l'altre,
fem camí.

Siga neu o desert el paisatge i la intempèrie,
siga ocell o un dolor l'horitzó que s'anuncia,

donà'm, amor, la mà (Marc Granell)

Mira'm, amor, als ulls.
Cadascú amb els seus records i desitjos,
donem un pas.
Cadascú amb les seues penes i dolors,
donem un pas.
Cadascú amb els seus somnis,
donem un pas.
Cadascú amb les seues fantasies,
donem un pas.

Siga poble o ciutat l'escenari,
siga sol o pluja el temps que s'anuncia,

mira'm, amor, als ulls (Alumnat 2n ESO)

2.3 DRAMATITZACIÓ DE POEMES

La dramatització és un joc d'equip molt engrescador on els rols dels espectadors i dels actors són intercanviables. El que realment és important són els aprenentatges adquirits durant el procés de treball, no el resultat final. Per tant, quan parlem de dramatització o de teatre dins de l'àmbit escolar, l'objectiu fonamental és aconseguir un procés de treball globalitzador que utilitzi tots els llenguatges, on es practiquen diverses tècniques d'expressió i comunicació, es potencien les capacitats personals, es desenvolupe la imaginació i la creativitat, es faciliten les relacions interpersonals i es contribuïska a la formació integral de les persones.

Per a la dramatització de poemes, els tres pilars bàsics sobre els quals hem de fonamentar l'estructura de l'activitat són: el llenguatge del cos, el treball amb la veu i el text poètic. Si volem aconseguir que el treball siga el més creatiu possible, amb un nivell tècnic digne de ser mostrat i perquè siga gratificant per als participants, caldrà millorar la utilització dels diferents llenguatges. Per tant, al llarg del curs, a les nostres aules, caldrà programar sistemàticament activitats relacionades amb la pràctica de múltiples tècniques d'expressió i comunicació.

A continuació, oferim tres propostes concretes de dramatització de poemes. La finalitat és aprofitar el potencial motivador de la dramatització per apropar l'alumnat a la literatura de tradició oral (un romanç) i facilitar la lectura de clàssics com Vicent Andrés Estellés i Ausiàs March.

El procés a seguir en cada cas serà el mateix:

a) Lectura individual i silenciosa, per afavorir la comprensió del text. Aclariment de possibles dubtes semàntics o d'interpretació, i memorització del poema (per a memoritzar es poden realitzar algunes de les activitats proposades al llibre de Ballester ja citat).

b) Relació dels personatges. Cal fer una relació dels personatges que apareixen i tenir en compte que poden afegir-ne alguns que, tot i no aparèixer de forma explícita, hi poden estar presents. És important que la decisió de qui representarà cada personatge siga consensuada. Es plantejarà quina és la persona de la classe que millor podria representar cada tipus de personatge, tenint en compte que el gènere pot ser un criteri

irrellevant. És a dir que, per exemple, un batlle pot ser representat per una xica o un xic.

c) Identificació d'espais i elements significatius. Els espais esmentats en el text els hem de situar i delimitar al nostre espai concret. També es poden afegir espais de transició encara que no estiguen anomenats explícitament en el text. També hem de contemplar la col·locació d'elements significatius i adquirir els objectes que es necessiten per a la representació.

d) Dramatització. Els personatges faran una primera aproximació a la posada en escena utilitzant tots els recursos expressius treballats. Després es valorarà si cal introduir canvis o millores en la construcció d'algun personatge, en la utilització de la veu, en l'expressió corporal o en la utilització dels espais. També hauran de decidir la possibilitat d'utilitzar diferents recursos per enriquir l'escenificació, com ara llums, teles, efectes especials, música...

2.3.1 ROMANÇ: JO SÓC FILL DE LA RIBERA

Jo sóc fill de la Ribera
m'he criat a Castelló.
Quan vaig ser gran em posaren
d'aprenent de forjador.

Acabat l'aprenentatge
m'he posat a festejador.
Me festege una xicona
i son pare no ho vol, no.

Però encara que no vullga
amb ella em casaré jo.
Li faré una enramada
de roses i d'altres flors.

Mentre feia l'enramada
em veig vindre dos senyors:
u d'ells era el senyor batlle,
i l'altre un senyor regidor.

Ja m'agafen i em lliguen
em porten a la presó.
Senyor batlle, senyor batlle,
per què em porta a la presó.

A la presó no et porte
ni per lladre ni traïdor,
sinó perquè vull que em digues
d'on has tret tu tantes flors.

Senyor batlle, senyor batlle,
no sóc lladre ni traïdor,
que eixes flors jo les he tretes
de les penes del meu cor.

Començarem seguint les indicacions de l'esquema anterior:

a) Lectura i memorització del text. Repartirem una fotocòpia del romanç a cadascú per a iniciar la lectura silenciosa individual. Per facilitar la comprensió del text, podem explicar el costum que existia abans de fer enramades, normalment pel mes de maig.

b) Relació de personatges. Caldrà distingir els protagonistes, esmentats en el text, i els personatges secundaris. Aquestos estan implícits en el text encara que no s'anomenen. En aquest romanç, els personatges citats són el jove de la Ribera, la xicona, el pare d'ella, el batlle, el regidor. Altres personatges que poden estar implícits i aparèixer en escena són els següents: el forjador que ensenya al jove, la mare de la xicona, les amigues de la xicona, els amics del xic (es pot plantejar l'escena dels amics i amigues començant a lligar o festejar. Els amics poden ajudar a fer l'enramada, com solia fer-se en realitat), un parell de guardes que seran els qui el lliguen, veïns i veïnes del carrer, el guarda de la presó...

Després de fer la relació de tots els personatges que apareixeran, decidirem quines característiques físiques i de personalitat tindrà cadascú. Aleshores consensuarem quina persona de la classe podrà representar millor cada personatge.

c) Identificació d'espais. Els espais esmentats en el Romanç que haurem de traslladar a l'espai escènic o lloc de la representació són els següents: el taller de forja, el lloc on festeja a la xicona —serà una decisió lliure del grup, tenint en compte l'època. Pot ser pel carrer, a la vora d'un riu, darrere d'una reixa, etc.)—, el lloc on fa l'enramada (a la porta de la casa de la xicona), l'itinerari de casa a la presó, l'interior de la presó i la finestra des d'on parla al batlle.

d) Dramatització. En aquest romanç només hi han dos personatges que parlen: el jove i el batlle, però la resta de personatges han d'expressar mitjançant l'expressió corporal i gestual quins són els seus sentiments i la seua actitud (si els pareix bé el comportament dels joves, la decisió del batlle, l'abús d'autoritat...) en cada moment. Podria ser que en l'escena final tot el poble es rebel·lara contra la injustícia, a la manera de Fuenteovejuna, representant una escena plàstica. És important tindre clar que en la representació no es pot afegir ni llevar una sola paraula del text.

2.3.2 VICENT ANDRÉS ESTELLÉS: ELS AMANTS

No hi havia a València dos amants com nosaltres.
Feroçment ens amàvem des del matí a la nit.
Tot ho recorde mentre vas estenent la roba.
Han passat anys, molts anys; han passat moltes coses.
De sobte encara em pren aquell vent o l'amor
i rodolem per terra entre abraços i besos.
No comprenem l'amor com un costum amable,
com un costum pacífic de compliments i teles
[...]

En aquest cas optarem per escenificar només el fragment proposat o tot el poema.

a) Lectura i memorització del text. Tot l'alumnat disposarà del poema i haurà de memoritzar, almenys, el fragment indicat.

b) Relació de personatges. En el poema d'Estellés només apareixen explícitament el poeta i la seua dona. Podem afegir veïnat pels balcons o terrasses properes que fan activitats semblants o estan observant els altres.

c) Identificació d'espais. En aquest cas, podem utilitzar un sol espai; decidirem si optem per un balcó, una andana o terrassa. Ens caldrà alguns objectes significatius: un fil d'estendre, pinzes i unes peces de roba. També una cadira de bova o tamboret (des d'on el poeta observarà com la dona va estenent).

d) Dramatització. Per tal de fer participar més alumnes en el joc dramàtic, podríem optar per fer que el poeta fóra representat per huit alumnes diferents (aleshores farien falta huit cadires). Cadascú recitaria un vers del poema, i tots adoptarien la mateixa actitud, la mateixa composició corporal, el mateix ritme i el mateix to de nostàlgia. Al mateix temps, la dona també hauria de ser representada per huit persones, cadascuna de les quals estendria una peça de roba. Es podria acabar amb una recitació coral del primer vers, agrupant-se les persones per parelles en una escena plàstica.

2.3.3 AUSIÀS MARCH: VELES E VENTS...

Aquetsa proposta és la més suggeridora i la més arriscada per la dificultat que suposa el llenguatge, però paga la pena donar a conèixer el més gran poeta del nostre Segle d'Or. Podem utilitzar l'audició del poema musicat per Raimón, com element motivador. Facilitarem també la transcripció del fragment del text actualitzat per millorar-ne la comprensió.

Veles e vents han mos desigs complir
faent camins dubtosos per la mar.
Mestre i ponent contra d'ells veig armar;
Xaloc, Llevant, los deuen subvenir,
ab llurs amics lo Grec e lo Migjorn,
fent humils precis al vent tramuntanal
que en son bufar los sia parcial
e que tots cinc complexquen mon retorn.

Bullirà el mar com la cassola en forn,
mudant color e l'estat natural,
e mostrarà voler tota res mal
que sobre si atur un punt al jorn.
[...]

Veles i vents compliran els meus desigs,
fent camins dubtosos per la mar.
veig armar contra ells el Mestral i el Ponent,
el Xaloc i el Llevant els deuen ajudar
amb els seus amics el Gregal i el Migjorn,
fent precis humils al vent de Tramuntana
que en el seu buf es pose de part d'ells
i que tots cinc aconseguesquen el meu retorn.

Bullirà el mar com la cassola al forn,
mudant el color i l'estat natural
i mostrarà voler mal tota cosa
que s'ature sobre ell un punt en aquest jorn;
[...]

Prèviament a la realització de l'activitat haurem preparat les fotocòpies del text i la cançó «Veles e vents», de Raimon.

a) Lectura i memorització del text. Repartirem una fotocòpia del text a cadascú, mentre s'escoltarà la cançó de Raimon. Després de la lectura individual, aclarirem dubtes i explicarem que és un fragment d'un poema d'amor, on el poeta diu que malgrat els perills no deixa de pensar en la persona estimada. Per memoritzar el text, podem realitzar alguna de les activitats proposades en Ballester (2013).

b) Relació de personatges. L'únic personatge protagonista és el poeta, però ací, els set vents anomenats (Mestral, Ponent, Xaloc, Llevant, Gregal, Migjorn i Tramuntana) també adquireixen el rol de personatges, així com el mar.

Cada vent pot ser representat per dues persones i una gran tela que onejarà en una direcció determinada. Diverses persones poden representar el mar, amb teles de diferents tonalitats.

c) Identificació dels espais. Hem de consensuar quin serà el lloc on ubicarem el mar, la posició del vaixell on viatja el poeta i la direcció en què col·locarem els vents.

Els elements que necessitarem són les teles per representar els vents i la mar. A més, podríem utilitzar un pal amb unes cordes per representar les veles del vaixell, i efectes de llum i so per ambientar la tempesta.

d) Dramatització. Quan tots els elements estaran preparats, podem fer una primera representació i veure les possibilitats de millorar-la, tant des del punt de vista actoral com espacial. La recitació del text l'ha de fer la persona que representarà el poeta, però podem contemplar la idea que, per exemple, cada vent pugui repetir un vers, fent l'efecte d'eco. La mar embravida també pot repetir algunes paraules o versos. Es tracta de jugar a ser creatius i implicar-se en el procés de recerca, per anar jugant amb diferents propostes abans d'arribar a la posada en escena final.

3. CONCLUSIÓ

L'experiència adquirida en la realització de nombrosos tallers de poesia, tant als cicles d'Educació Primària com als de Secundària, ens ha fet arribar a la conclusió que treballar d'aquesta manera engresca l'alumnat i fa que la poesia arribi a estar més amunt en la seua escala de valors. Introduir periòdicament la poesia a les nostres aules de secundària

ajuda a desenvolupar la sensibilitat, a descobrir el valor estètic del llenguatge, a estimular la imaginació, a familiaritzar-se amb molts recursos expressius per millorar l'expressió oral i escrita, però per aconseguir tot això fa falta un element indispensable: la qualitat humana i professional del professorat.

Els mediadors han de ser persones lectores, inconformistes, amb aspiracions d'aprendre cada vegada més inclús de l'alumnat, amb sentit de l'humor, amb una «orella verda» per escoltar, respectuoses, amb facilitat per treballar en equip, amb un somriure dibuixat als llavis per facilitar les relacions cordials i, sobretot, amb capacitat d'il·lusionar-se i de contagiar la il·lusió a l'alumnat. Perquè en els tallers de poesia ha d'estar permès jugar i divertir-se amb les paraules, tindre el suport que suposa treballar en equip, experimentar el plaer de sentir-se lliure per expressar i comunicar idees, emocions, desitjos o temors; adquirir una nova forma d'entendre el món i tindre la possibilitat de convertir-se en éssers humans més complets.

BIBLIOGRAFIA

- ARNAU, M. Carme (2009): *Itinerari de tendresa*, Alzira, Bromera.
- BALLESTER, Anna (2013): *Poemania. Guia pràctica per a fer lectors de poesia*, Alzira, Bromera.
- GRANELL, Marc (1998): *Versos per a Anna*, Alzira, Bromera.
- JANER, Gabriel (1986): *Pedagogia de la imaginació poètica*, Barcelona, Alta Fulla.
- MONTERO, Anna (1983): *Polsim de lluna*, València, Víctor Orenge.
- RODARI, Gianni (1977): *Gramàtica de la Fantasia*, Barcelona, Avance.
- VIGOTSKII, Lev S. (1982): *La imaginación y el arte en la infancia*, Madrid, Akal.